

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Metodološka priporočila za postopek urejanja mednarodnih posvojitvev

Velja od: 1. 7. 2020

Datum izdaje: 30. 3. 2020

Pripravil: Oddelek za mednarodne posvojitve in oddelek
psihologov Urada za mednarodnopravno varstvo otrok

Opr. št.: UMPOD-K0020/20-1

PID: UMODX00D8JQA

Seznam okrajšav in kratic:

V besedilu se uporabljajo naslednje okrajšave in kratice:

ČR	–	Češka republika
EU	–	Evropska unija
Haaška konvencija	–	Haaška Konvencija o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah z dne 29. maja 1993 (objavljena v zakonu št. 43/2000 Sb. m.s.)
Matching letter	–	obvestilo o izbiri konkretnih prosilcev za posvojitve konkretnega otroka
Rejniki	–	rejniki za prehodno obdobje
Svetovalni odbor	–	Svetovalni odbor Urada za namestitve v nadomestni družini
ROPO	–	rejniška oskrba za prehodno obdobje
Upravni red	–	(Správní řád, zakon št. 500/2004 Sb., kakor ga spreminjajo kasnejši predpisi)
Urad	–	Urad za mednarodnopravno varstvo otrok
ZOSPOD	–	Zakon o socialnopravnem varstvu otrok (Zákon so sociálně právní ochraně dětí, zakon št. 359/1999 Sb., kakor ga spreminjajo kasnejši predpisi)
OZ	–	Državlanski zakonik (Občanský zákoník, zakon št. 89/2012 Sb., kakor ga spreminjajo kasnejši predpisi)
Prosilec	–	prosilec za posvojitve otroka iz Češke republike

1 Právna podlaga za mednarodno posvojitvev

Za posredovanje pri posvojitvi otroka iz Češke republike (ČR) v tujino je pooblaščen izključno Urad, ki predstavlja osrednji organ v smislu Haaške konvencije.

V ČR se dosledno spoštuje načelo subsidiarnosti – mednarodna posvojitvev predstavlja alternativen način skrbi za otroka, kot izhaja iz točke b) 21. člena Konvencije o otrokovih pravicah.

Primerno družino so dolžni iskati regionalni organi skladno s 24. členom ZOSPOD. Če vse okoliščine kažejo na to, da za otroka ni mogoče urediti rejniške oskrbe ali posvojitve v ČR in ni mogoče predvidevati, da bi v prihodnosti otroka prevzela oseba, ki je z njim v sorodu ali bližnjem odnosu, pristojni regionalni organ posreduje dokumentacijo Uradu, in sicer v zakonskem roku. Urad nato išče primerne posvojitelje v tujini.

2 Ujemanje otroka

2.1 Splošno

Predpogoj za posvojitvev je takšen odnos med posvojiteljem in posvojencem, ki ustreza odnosu med staršem in otrokom oziroma morajo biti podani vsaj osnovni pogoji takšnega odnosa. Posvojitvev mladoletnika mora biti v skladu z njegovimi interesi.

Posvojitelj lahko postane polnoletna oseba, ki ji ni odvzeta poslovna sposobnost, če njeni osebnostne lastnosti, način življenja in razlogi ter nagibi za posvojitvev pomenijo jamstvo, da bo postala dober starš za posvojenega otroka. Zdravstveno stanje posvojitelja ali obeh posvojiteljev ne sme predstavljati znatnih omejitev pri skrbi za posvojenega otroka.

Posvojitelja lahko postaneta zakonca ali eden od zakoncev. Izjemoma lahko otroka posvoji tudi druga oseba. Kot skupnega otroka lahko posameznega otroka posvojita le zakonca. Posvojitvev s strani istospolnih partnerjev ni dopustna.

Med posvojiteljem in posvojencem mora biti primerna starostna razlika, ki praviloma ne sme biti manjša od šestnajst let.

S posvojitvijo se med posvojencem in posvojiteljem vzpostavi odnos, ki je enak odnosu med starši in otroki – zato mora starostna razlika ustrezati naravni starostni razliki med starši in otroki.

Do urejanja posvojitvev pride zgolj v primerih, ko je za otroka primerna oddaja v posvojitvev po češkem pravu, oziroma tedaj ko:

- a) so roditelji otroka podali soglasje za posvojitvev otroka s strani neznanih posvojiteljev¹,
- b) je sodišče v skladu z OZ odločilo, da za posvojitvev ni potrebno soglasje roditeljev²,
- c) otrok roditeljev očitno ne zanima, zato njihovo soglasje ni potrebno³,
- d) identiteta roditeljev otroka ni znana,
- e) gre za osirotelega otroka brez drugih sorodnikov.

¹ Člen 809 in naslednji OZ.

² Člen 818 in naslednji OZ.

³ Člen 819 v povezavi s členom 821 OZ.

2.2 Souhlasje rodičeljev za posvojitev otroka (člen 809 OZ in naslednji)

Za posvojitev je potrebno souhlasje rodičeljev otroka, ki se ga posvoji. Roditelji podajo souhlasje z osebnou izjavou pred sodiščem. Če je souhlasje vezano na izpolnitev določenega pogoja ali če je časovno omejeno, potem se ga ne upošteva. Preden rodičelj poda izjavou, ga sodišče ustrezno pouči o bistvu in posledicah souhlasja in pomenu posvojitve. Mati otroka, ki se ga da v posvojitev, souhlasja za posvojitev ne sme dati pred potekom šestih tednov po rojstvu otroka. Oče otroka, ki se ga da v posvojitev, sme dati souhlasje tudi pred potekom tega roka, vendar ne prej kot po rojstvu otroka.

Po poteku treh mesecev od datuma, ko je bilo dano souhlasje za posvojitev, se ustavi izvajanje pravic in obveznosti, ki so vezane na rodičeljskou pravico, in sodišče postavi organ socialnopravnega varstva otrok kot zakonskega varuha otroka, ki se ga da v posvojitev, razen če je bil zakonski varuh imenovan že prej (člen 825 OZ).

2.3 Posvojitev brez souhlasja rodičelja (člen 818 OZ)

Souhlasje rodičelja otroka, ki se ga da v posvojitev, ni potrebno, če je rodičelj:

- a) izgubil svojou rodičeljskou pravico in pravico podati souhlasje za posvojitev,
- b) ni sposoben izraziti svoje volje ali se zavedati posledic svojega ravnanja ali jih obvladovati ali
- c) se nahaja na neznanem kraju, ki ga sodišče v sodelovanju z drugimi organi javne oblasti ne more ugotoviti kljub skrbnim prizadevanjem.

Če je rodičelj izgubil svojou rodičeljskou pravico in pravico podati souhlasje za posvojitev (tj. če ni rodičelja, ki bi v polnem obsegu izvajal svojou rodičeljskou pravico do otroka), se za posvojitev zahteva souhlasje zakonskega varuha. Vsako odločitev zakonskega varuha v neobičajnih zadevah, ki se tičejou otroka (npr. souhlasje k posvojitvi), mora potrditi sodišče (člen 935 OZ), in to bodisi s predhodnou odobritvijo odločitve zakonskega varuha ali z naknadnim souhlasjem k pravnemu dejanju (podelitev souhlasja k posvojitvi) zakonskega varuha. Zakonski varuh lahko podeli souhlasje k posvojitvi, ne da bi določil konkretnega posvojitelja.

V primeru, ko starš ni sposoben izraziti svoje volje ali se zavedati posledic svojega ravnanja ali jih obvladovati ali se nahaja na neznanem kraju, ki ga sodišče v sodelovanju z drugimi organi javne oblasti ne more ugotoviti kljub skrbnim prizadevanjem, se za posvojitev zahteva souhlasje skrbnika, ki ga za ta namen imenuje sodišče. Po poteku treh mesecev od datuma, ko je bilo podano souhlasje za posvojitev, se ustavi izvajanje pravic in obveznosti, ki so vezane na rodičeljskou pravico, in sodišče postavi organ socialnopravnega varstva otrok kot zakonskega varuha otroka, ki se ga da v posvojitev, razen če je bil zakonski varuh imenovan že prej (člen 825 OZ).

2.4 Roditelji ne kažejou zanimanja za otroka (člen 819 OZ in naslednji)

Souhlasje za posvojitev ni potrebno, ko rodičelj ne kaže očitnega zanimanja za otroka. Roditelj ne kaže očitnega zanimanja za otroka, ko ne izraža rednega zanimanja zanj in s tem trajnou in po svojou krivdi krši svojou starševskou dolžnost. Šteje se, da rodičelj ne kaže očitnega zanimanja za otroka tedaj, ko vsaj tri mesece od zadnjega izraza zanimanja za otroka tega ponovnou ne izrazi. Vendar ni mogoče sklepati o grobih kršitvah starševskou dolžnost. Roditelja, če ta s strani organa socialnopravnega varstva ni bil ustreznou poučen o morebitnih posledicah svojega ravnanja in od takšnega pouka niso pretekli vsaj trije meseci. Organ socialnopravnega varstva otrok je dolžan nuditi rodičelju svetovanje in pomoč, in sicer najkasneje po takšnem pouku.

O tem, ali je za posvojitev potrebno souhlasje rodičelja, odloča sodišče v posebnem postopku. Če sodišče odloči, da za posvojitev ni potrebno souhlasje obeh rodičeljev, mora s posvojitvijo soglašati skrbnik, ki ga sodišče določi za ta namen. Preden skrbnik poda souhlasje, mora ugotoviti vsa odločilna dejstva v zvezi z otrokou in njegovou družinou, ki bi lahko vplivala na njegovou

odločitev o posvojitvi. Skrbnik lahko podeli soglasje k posvojitvi, ne da bi določil konkretnega posvojitelja.

Po poteku treh mesecev od datuma, ko je bilo podano soglasje za posvojitev, se ustavi izvajanje pravic in obveznosti, ki so vezane na roditeljsko pravico, in sodišče določi organ socialnopravnega varstva otrok kot zakonskega varuha otroka, ki se ga da v posvojitev, razen če je bil zakonski varuh imenovan že prej (člen 825 OZ).

2.5 Identiteta roditeljev otroka ni znana ali gre za osirotelega otroka

Lahko pride do situacije, ko roditelji otroka niso znani (praviloma gre za otroke, ki so bili odloženi v t. i. *babybox*) ali so umrli.

Če ni roditelja, ki bi polnem obsegu razpolagal s starševsko pravico v zvezi z otrokom, potem sodišče imenuje zakonskega varuha otroka (člen 928 OZ). Morebitno soglasje k posvojitvi v tem primeru daje zakonski varuh. Gre za odločitev zakonskega varuha v neobičajnih zadevah, ki se tičejo otroka.

2.6 Soglasje otroka s posvojitvijo

Pri posvojitvi se vedno zahteva tudi soglasje otroka (člen 805 OZ). Če je otrok star 12 let ali več, je treba pridobiti njegovo osebno soglasje, razen če je brez vsakega dvoma jasno, da bi bil postopek pridobivanja soglasja otroka v temeljnem neskladju z interesi otroka ali če otrok ni sposoben presojudati o posledicah soglasja. Preden otrok, ki se ga daje v posvojitev, izrazi svojo voljo, ga sodišče pouči o namenu, vsebini in posledicah soglasja s posvojitvijo (člen 806).

Če je otrok mlajši od 12 let, potem je treba imenovati tudi skrbnika, ki podeli soglasje k posvojitvi (člen 807 OZ). Kot skrbnika sodišče praviloma postavi organ socialnopravnega varstva otrok. Zaradi prihodnje pravne varnosti in z vidika varstva interesov otroka se soglasje v zvezi z otrokom podeli šele pri posvojitvi s strani konkretnih posvojiteljev. Preden skrbnik podeli soglasje, mora ugotoviti vsa odločilna dejstva, s pomočjo katerih pride do zaključka, da je posvojitev v najboljšem interesu otroka.

Za to, da bo skrbnik lahko ustrezno ugotovil in ocenil okoliščine, ki so potrebne za podelitev soglasja, postopek mednarodne posvojitve poteka tako, da je podelitev soglasja mogoča šele po šestih mesecih od namestitve otroka v sprejemajoči državi in po prejemu prvih treh poročil o razvoju otroka, ki jih pošlje Urad.

3 Evidenca prosilcev, primernih za posvojitev otroka

3.1 Uvrstitev v evidenco prosilcev

Prosilci se z vlogo za uvrstitev v evidenco prosilcev (priloga št. 1) obrnejo na Urad prek osrednjega organa ali pooblaščenice organizacije sprejemajoče države, ki ji Urad podeli soglasje v smislu 12. člena Haške konvencije.

Vloga za uvrstitev v evidenco mora vsebovati splošne sestavine vloge skladno z Upravnim redom in posebne sestavine skladno z ZOSPOD. Obvezne priloge vloge, ki jih prosilci morajo priložiti, so:

1. odobritev vloge za posvojitev – odobritev mora biti izdana s strani pristojnega organa sprejemajoče države in mora vsebovati izrecno določbo, da so prosilci primerni in sposobni

za posvojitev skladno s pravom sprejemajoče države⁴, poleg tega mora vsebovati značilnosti otrok, za katere so prosilci sposobni kvalificirano poskrbeti⁵;

2. rojstna lista prosilcev⁶;
3. potrdili o državljanstvu prosilcev⁷;
4. potrdilo, ki ustreza izpisu iz kazenske evidence iz držav, kjer so se prosilec in druge osebe, starejše od 15 let, ki živijo v skupnem gospodinjstvu z njim, neprekinjeno zadrževali dlje od treh mesecev od njihovega 15. leta starosti do vložitve vloge – potrdilo o nekaznovanosti prosilcev, ki ni starejše od treh mesecev⁸;
5. poročni list prosilcev⁹;
6. poročilo o oceni socialnega stanja posvojiteljev (*home study*) – ki ga pripravi pooblaščen socialni delavec in ki ni starejše od enega leta (priloga št. 2B)¹⁰;
7. poročilo o oceni psihološkega stanja – ki ga pripravi psiholog vključno z usmeritvijo na odkrivanje morebitne psihopatologije in ki ni starejše od enega leta (priloga št. 2A)¹¹;
8. poročilo o oceni zdravstvenega stanja prosilcev – ki ga pripravi zdravnik splošne medicine (splošni, družinski, okrožni) in ki ni starejše od šestih mesecev (priloga št. 3, del A), ter poročilo, ki ga pripravita prosilca (priloga št. 3, del B)¹²;
9. potrdilo o zaposlitvi prosilcev, ki ni starejše od šestih mesecev¹³;
10. potrdilo o prihodkih prosilcev¹⁴;
11. soglasje za izvajanje pregledov otroka v časovnih intervalih, ki jih določi Urad (priloga št. 4)¹⁵;
12. izpolnjen vprašalnik, namenjen prosilcem za posvojitev (priloga št. 5)¹⁶;
13. slikovna dokumentacija – zaželena je elektronska oblika (v formatih in na tehničnih nosilcih zapisov, ki so sprejemljivi za Urad¹⁷), mora biti vsebinsko usmerjena na predstavitev prosilcev oziroma njunih otrok ali drugih članov gospodinjstva, stanovanjskih pogojev, najožjih družinskih članov ali prijateljev, slik naj ne bo več kot 20¹⁸; predstavitev lahko olajša tudi priložen video posnetek (ravno tako v formatih in na tehničnih nosilcih, ki so sprejemljivi za Urad), kjer se predstavijo prosilca ali drugi člani gospodinjstva v poljubni obliki, video posnetek naj ne traja več kot pet minut. Slikovna dokumentacija in drugi materiali, namenjeni otroku, naj ne vsebujejo besed, kot so: »mama, oče, tvoj brat/sestra, tvoja soba« ipd. Gradiva morajo spoštovati pripravo otroka na obisk in dejstvo, da interakcija morebiti ne bo uspešna.

⁴ Čl. 5, točka a) Haške konvencije.

⁵ Čl. 21, odst. 5., točka a) ZOSPOD.

⁶ Čl. 15 Haške konvencije; čl. 22, odst. 3., točka c) ZOSPOD.

⁷ Čl. 21, odst. 5., točka b) ZOSPOD.

⁸ Čl. 21, odst. 5., točki c), d), ZOSPOD, v povezavi s čl. 27, odst. 1., točka e), in čl. 27, odst. 3 ZOSPOD.

⁹ Čl. 22, odst. 3, točka c) ZOSPOD.

¹⁰ Čl. 21, odst. 5, točka f) ZOSPOD.

¹¹ Čl. 22, odst. 3, točka b) ZOSPOD.

¹² Čl. 21, odst. 5, točka e) ZOSPOD.

¹³ Čl. 21, odst. 5, točka f) ZOSPOD.

¹⁴ Čl. 21, odst. 5, točka f) ZOSPOD.

¹⁵ Čl. 20 Haške konvencije.

¹⁶ Čl. 22, odst. 3, točka c) ZOSPOD.

¹⁷ Pregled formatov in tehničnih nosilcev je na voljo na: <https://www.umpod.cz/urad/e-podatelna/>.

¹⁸ Čl. 22, odst. 3, točka c) ZOSPVO.

Kot priloge je treba predložiti izvornike ali overjene kopije izvornih dokumentov. Vse priloge vloge, ki niso javne listine¹⁹, je treba opremiti s predpisanimi overitvami²⁰. Za namene uporabe v ČR mora biti takšna listina opremljena z višjo overitvijo (superlegalizacijo) veleposlaništva ČR, ki je akreditirana za državo izdajateljico listine. Superlegalizacija s strani veleposlaništva ČR sledi višji overitvi listine s strani pristojnih organov in ministrstva tuje države, na ozemlju katere je bila javna listina izdana.

Superlegalizacija se ne zahteva v primeru javnih listin, ki so izdane v državi:

- a) ki je pogodbenica Haaške konvencije o odpravi legalizacije tujih javnih listin z dne 5. 10. 1961 (objavljena v zakonu št. 45/1999 Sb)²¹; v tem primeru se javna listina overi z žigom »apostille«;
- b) s katero je ČR sklenila dvostranski sporazum, ki ureja področje medsebojnega priznavanja javnih listin; v tem primeru se uporabijo določbe tovrstnega mednarodnega sporazuma.

Za listine, ki spadajo na področje veljavnosti Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (EU) 2016/1191 z dne 6. julija 2016 o spodbujanju prostega gibanja državljanov s poenostavitvijo zahtev za predložitev nekaterih javnih listin v Evropski uniji in o spremembi Uredbe (EU) št. 1024/2012, se prednostno uporabi ta uredba.

Vloga za uvrstitev v evidenco prosilcev, ki so primerni za posvojitelje, in njene priloge morajo biti prevedene v češki jezik. V primeru, da vloga in spremna dokumentacija nista v češkem jeziku, je treba predložiti izvornik ali overjeno kopijo izvornika dokumenta ter izvornik overjenega prevoda v češki jezik, razen če ni z osrednjim organom ali pooblaščno organizacijo sprejemajoče države dogovorjeno drugače. Stroške prevoda dokumentacije krijeta prosilca.

Vse zgoraj navedene informacije se obdelujejo v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (EU) 2016/679 z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (zlasti s členoma 5 in 6).

Z dnem vročitve vloge Urad sproži postopek za uvrstitev v evidenco prosilcev, primernih za posvojitev otroka. O prejemu vloge Urad obvesti osrednji organ ali pooblaščno organizacijo sprejemajoče države. Urad je dolžan v zadevi odločiti v skladu z določbo 2. odst. 64. člena ZOSPOD.

Če vloga ne vsebuje vseh potrebnih sestavin, Urad prekine postopek (64. člen Upravnega reda) in pozove prosilca k dopolnitvi manjkajočih dokumentov ali podatkov. Urad določi rok za dopolnitev in če prosilca v predpisanem roku ne izpolnita naložene obveznosti, Urad ustavi postopek (68. člen Upravnega reda) in prosilcev ne uvrsti v evidenco. Za sklep o prekinitvi postopka je predvidena osebna vročitev. Če bi bila takšna vročitev dokumenta neuspešna, Urad prosilcema določi skrbnika v skladu s točko d) 2. odst. 32. člena Upravnega reda, ki mu vroči dokument namesto prosilcema. Urad obvesti osrednji organ ali pooblaščno organizacijo sprejemajoče države o izdanem sklepu in njegovi vsebini.

Ko ima Urad na voljo vse podlage za sprejem odločitve, obvesti prosilca in jima določi 15-dnevni rok za predložitev stališča. To ne velja za tiste prosilce, katerih vloga je v celoti ustrezna.

Za odločbo o uvrstitvi ali neuvrstitvi v evidenco je predvidena osebna vročitev. Če bi bila takšna vročitev dokumenta neuspešna, Urad prosilcema določi skrbnika

¹⁹ Javna listina je tista listina, ki jo kot javno listino kategorizira zakon (člen 12, odst. 1 Zakona št. 91/2012 Sb. o mednarodnem javnem pravu, s spremembami, Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění).

²⁰ Člen 12 Zakona št. 91/2012 Sb. o mednarodnem javnem pravu, s spremembami.

²¹ Seznam pogodbenc je na voljo na: <https://www.hcch.net/en/instruments/specialised-sections/apostille>.

v skladu s točko d) 2. odstavka 32. člena Upravnega reda, ki mu vroči pisanje namesto prosilcema. Urad obvesti osrednji organ ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države o izdani odločbi in njeni vsebini. Vročena odločba je v češkem jeziku. Prosilca imata za vložitev pritožbe na voljo 15 dni od datuma prejema obvestila o odločitvi (člen 83 Upravnega reda). Pritožbo je treba vložiti na Ministrstvo za delo in socialne zadeve prek Urada.

Ob vložitvi vloge se ne plača nikakršne pristojbine.

Prosilca sta po pravnomočni uvrstitvi v evidenco dolžna obveščati Urad preko osrednjega organa ali pooblaščen organizacije iz države, ki je Uradu posredovala njuno vlogo, o vseh spremembah, ki so pomembne za urejanje posvojitve, in sicer v 15 dneh od njihovega nastanka. Zadostuje, če se odločilne spremembe po elektronski pošti sporoči pravniku Urada, ki bo po potrebi zaprosil za pisno potrditev sprememb. V primeru, da odločilnih sprememb ne sporočita, Urad lahko prosilca izvzame iz evidence primernih prosilcev za posvojitev otrok iz tujine.²²

Osrednji organ ali pooblaščen organizacija sprejemajoče države je dolžna redno (enkrat letno) ustrezno posodabljeti priloge, ki so del vloge za uvrstitev v evidenco prosilcev za posvojitev. Vlogo je treba prvič posodobiti eno leto od pravnomočnosti uvrstitve v evidenco prosilcev, primernih za posvojitev otroka iz ČR. Kasneje je treba dokumentacijo posodabljeti po enem letu od datuma vročitve prejšnje posodobitve. V kolikor Urad ne odloči drugače, je treba pri posodobitvi prilog predložiti priloge št. 4, 6, 7, 8, 9 in 10. Pri prilogah št. 6, 7 in 9 zadostuje, če osrednji organ ali pooblaščen organizacija pisno potrdi, da v preteklem obdobju ni prišlo do bistvenih sprememb, če Urad ne zahteva predložitve popolne posodobitve ustreznega dokumenta. V primeru nepredložitve posodobitve v treh mesecih od prvega poziva za posodobitev, pravnik Urada drugič zaprosi za predložitev dokumentacije pri osrednjem organu ali pooblaščen organizaciji. Hkrati pošlje poziv za dopolnitev na naslov prosilcev z rokom treh mesecev. Če dokumentacija kljub temu ni dostavljena, Urad sproži postopek za izbris prosilcev iz evidence prosilcev, primernih za posvojitev otroka iz ČR.²³

3.2 Ocena dokumentacije prosilcev s strani psihologov Urada

Bistven element vloge prosilcev je ocena prosilcev s psihološkega vidika. To poročilo mora pripraviti psiholog. Primerno je, da ga pripravi psiholog, ki ima izkušnje na področju namestitev v nadomestni družini. Poročilo ne sme biti starejše od enega leta.

Za kakovostno oceno prosilcev se je treba posvetiti številnim psihološkim področjem, zato je treba uporabiti več psiholoških metod in orodij. Predstavitev in opis posameznih točk zahtevanega psihološkega poročila, vključno s priporočenimi psihodiagnostičnimi metodami, sta del priloge št. 2A.

Psiholog Urada oceni psihološko in socialno poročilo prosilcev (osnutek je naveden v prilogi št. 2B). Na osnovi te ocene psiholog Urada poda priporočilo, ali naj se ugotovi ali ne ugotovi vlogi prosilcev, in oblikuje splošna priporočila glede značilnosti otroka, s katerim bi se prosilca ujemala.

3.3 Druga/nadaljnja vloga za posvojitev

Prosilca se lahko odločita, da bosta zaprosila za posvojitev drugega otroka iz evidence otrok Urada, za katere je primerna mednarodna posvojitev, potem, ko je na osnovi domače odločbe otrok nameščen v njihovo oskrbo pred posvojitvijo, a še pred tem ko je otrok v sprejemajoči državi pravnomočno posvojen. V tem primeru ni potrebna ponovna vloga za uvrstitev v evidenco prosilcev, ki so primerni za posvojitelje.

²² Čl. 25, odst. 4, točka b), 2. alineja ZOSPOD.

²³ Čl. 46 Upravnega reda.

V tem primeru zadostuje posodobitev dokumentacije, ki je del prvotne vloge. Če Urad ne odloči drugače, je treba pri posodobitvi prilog predložiti priloge št. 4, 6, 7, 8, 9 in 10. Če Urad ne odloči drugače, pri prilogah 6 in 7 zadostuje, da se posodobitev nanaša zgolj na oceno možnosti in pripravljenosti prosilcev za sprejem še enega otroka. Lahko gre za izjavo psihologa ali socialnega delavca, ki se osredotoči na starševsko kapaciteto prosilcev in na to, ali imajo sposobnosti in rezerve, ki omogočajo sprejem še enega otroka v družino, kako je potekala prilagoditev prejšnjega otroka in kako družina trenutno funkcionira. Treba je pretehtati, kako se bo otrok odzval na novega sorojenca, ali se nanj pripravlja in se z njim o tem kdo pogovarja itd. Tu ne gre za dodatno oceno socialnega stanja niti dodatno psihološko oceno (če ni prišlo do bistvenih sprememb), temveč za posodobitev informacij skozi pogovor.

Če se prosilca odločita zaprositi za posvojitve še enega otroka iz evidence otrok Urada, za katere je primerna mednarodna posvojitve (in to tudi biološkega sorojenca otroka) po izdani pravnomočni odločbi o posvojitvi v sprejemajoči državi, je treba ponovno podati vlogo za uvrstitev v evidenco prosilcev, primernih za posvojitve otroka. Vlogo za uvrstitev v evidenco prosilcev je treba poslati z vsemi zgoraj navedenimi prilogami, razen prilog št. 2, 3 in 5, če so bile del dokumentacije oz. spisa pri prejšnji vlogi za uvrstitev v evidenco prosilcev. Urejanje posvojitve lahko v tem primeru poteka šele po pravnomočni odločitvi o uvrstitvi v evidenco prosilcev, primernih za posvojitve otroka.

3.4 Izbris iz evidence prosilcev, primernih za posvojitve otroka

Urad izbriše prosilca iz evidence prosilcev v skladu s 4. odst. 25. člena ZOSPOD, če:

- a) ugotovi obstoj resnih razlogov, ki onemogočajo urejanje posvojitve,
- b) prosilca resno kršita svojo dolžnost sporočanja podatkov, ki so bistveni za evidenco (na primer kršita svojo dolžnost pošiljanja vsakoletnih posodobitev ali dolžnost obveščati Urad o spremembah, ki so pomembne za urejanje mednarodne posvojitve), ali
- c) prosilca sama zahtevata izbris.

Izbris prosilcev iz evidence se opravi v okviru upravnega postopka, ki se uvede na zahtevo prosilcev ali po uradni dolžnosti brez vloge.

Vložitev vloge za izbris je mogoča v papirnati obliki (izvirnik s podpisi, kot v prilogi št. 10), ustno na zapisnik ali v elektronski obliki, ki je podpisana z elektronskim podpisom, ki ga priznava češki pravni red. Ob predpostavki, da se vložitev v petih dneh potrdi ali dopolni na način iz prve povedi, je mogoča vložitev tudi s pomočjo drugih tehničnih sredstev, zlasti preko teleprinterja, telefaksa ali javne podatkovne mreže brez uporabe podpisa²⁴. O prejemu vloge Urad obvesti osrednji organ ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države. Urad je dolžan v zadevi odločiti v skladu z določbo 3. odst. 71. člena Upravnega reda.

Če so ugotovljeni razlogi iz črke a) ali v primeru neizpolnitve obveznosti skladno s črko b), Urad sproži upravni postopek po uradni dolžnosti²⁵. Prosilcema, ki ju o uvedbi postopka ni bilo mogoče obvestiti, Urad določi skrbnika, ki mu vroči dokument namesto prosilcema. Sklep o določitvi skrbnika se izda v obliki javne objave.

Za odločbo o izbrisu iz evidence je predvidena osebna vročitev. Če bi bila takšna vročitev dokumenta neuspešna, Urad določi prosilcema skrbnika v skladu s točko d) 2. odst. 32. člena Upravnega reda, ki mu vroči dokument namesto prosilcema. Urad obvesti osrednji organ ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države o izdani odločbi in njeni vsebini.

²⁴ Čl. 37, odst. 4 Upravnega reda.

²⁵ Čl. 46 Upravnega reda.

Vročena odločba je v češtem jeziku. Prosilca imata za vložitev pritožbe na voljo 15 dni od datuma prejema obvestila o odločitvi (člen 83 Upravnega reda). Pritožbo je treba vložiti na Ministrstvo za delo in socialne zadeve prek Urada.

4 Evidenca otrok, za katere Urad ureja mednarodno posvojitev

4.1 Splošno

Urad vodi evidenco otrok za namene urejanja mednarodnih posvojitvev. Spis z dokumentacijo otroka vključuje dokumente, ki jih regionalni organ (*krajský úřad*) da na razpolago v skladu z ZOSPOD, in drugo dokumentacijo, ki jo Urad obdeluje na osnovi ugotovljenih informacij o otroku.

4.2 Spis z dokumentacijo otroka, ki ga da na razpolago pristojni regionalni organ

Spis z dokumentacijo otroka vsebuje aktualne podlage, kakor določa 2. odst. 22. člena ZOSPOD, zlasti pa:

1. osebne podatke otroka²⁶;
2. podatke o socialnih razmerah otroka, njegovih staršev, sorojencev vključno z njihovo trenutno namestitvijo, v kolikor je ustrezno tudi starih staršev, vključno z individualnim načrtom varstva otroka in oceno njegove situacije²⁷;
3. poročilo o oceni psihološkega stanja otroka²⁸;
4. poročilo o zdravstvenem stanju in razvoju otroka²⁹;
5. potrdilo o državljanstvu otroka³⁰;
6. rojstni list otroka³¹;
7. potrdilo, da otrok izpolnjuje pogoje za posvojitev³²;
8. potrdilo, ki dokazuje spoštovanje načela subsidiarnosti³³;
9. odločitev pristojnih organov o vzgoji otroka, če je bila sprejeta³⁴;
10. fotografije otroka (v primeru otroka s posebnimi potrebami tudi video posnetek otroka v formatih in na tehničnih nosilcih, ki so sprejemljivi za Urad³⁵)³⁶;
11. izjavo otroka glede možnosti urejanja namestitve v nadomestni družini, ki je pridobljena s pomočjo najbližje osebe, ki skrbi za otroka (izjava otroka se zahteva ob upoštevanju starosti otroka in njegove intelektualne zrelosti, in sicer praviloma od šestega leta dalje)³⁷;

²⁶ Čl. 21, odst. 4, točka a) ZOSPOD.

²⁷ Čl. 21, odst. 4, točka c) v povezavi s čl. 10, odst. 3, točka d) ZOSPOD.

²⁸ Čl. 22, odst. 2, točka d) ZOSPOD.

²⁹ Čl. 21, odst. 4, točka f) ZOSPOD.

³⁰ Čl. 21, odst. 4, točka b) ZOSPOD.

³¹ Čl. 22, odst. 2, točka d) ZOSPOD.

³² Čl. 21, odst. 4, točka d) ZOSPOD.

³³ Čl. 22, odst. 9, točka a) ZOSPOD.

³⁴ Čl. 21, odst. 4, točka e) ZOSPOD.

³⁵ Pregled formatov in tehničnih nosilcev je na voljo na: <https://www.umpod.cz/urad/e-podatelna/>.

³⁶ Čl. 22, odst. 2, točka d) ZOSPOD.

³⁷ Čl. 8, odst. 2 ZOSPOD.

12. izjavo zakonskega varuha in osebe, ki skrbi za otroka, o tem, ali je posvojitev v njegovem interesu; po potrebi tudi izjavo drugih oseb (psiholog, zdravnik, terapevt itd.)³⁸.

Poleg zgoraj navedenega spis z dokumentacijo otroka vsebuje tudi izpolnjen Vprašalnik za otroka – mednarodna posvojitev, ki je bodisi del spisa, ki je pridobljen od regionalnega organa, bodisi Urad zanj zaprosi ustanovo ali rejnike za prehodno obdobje (v nadaljevanju rejniki), pri katerih se otrok nahaja.

Vprašalnik za otroka – mednarodna posvojitev mora biti del spisa z dokumentacijo otroka in lahko nadomešča zdravstveno poročilo v skladu s točko 4.

Vse zgoraj navedene informacije se obdelujejo v skladu z Uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (EU) 2016/679 z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (zlasti s členoma 5 in 6).

4.3 Interna ocena Urada

Na osnovi razpoložljive dokumentacije o otroku Urad pripravi strokovno oceno v zvezi z urejanjem mednarodne posvojitve skladno s čl. 27 ZOSPVO in 16. členom Haaške konvencije. Slednja zajema zlasti oceno, ali je za otroka primerna oddaja v posvojitev po češkem pravu, in psihološko oceno stopnje telesnega in duševnega razvoja otroka, vključno z njegovimi posebnimi potrebami in zahtevami.

Pri izdelavi ocene otroka Urad izhaja iz publikacije Najboljši interesi otroka v mednarodnih posvojitvah (Nejlepši zájem dítěte v mezinárodním osvojení)³⁹, hkrati pa upošteva tudi druge aktualne področne standarde⁴⁰.

V tem okviru psiholog Urada preverja tudi t. i. psihosocialni vidik morebitne posvojitve, pri čemer ocenjuje potencialno sposobnost otroka, da naveže odnos z novimi družinskimi člani in se vključi v novo okolje. Urad ocenjuje socialno področje (zlasti situacijo v biološki družini, vključno s sedanjimi in bodočimi odnosi med sorojenci), psihološko področje (čustvene in psihične potrebe, ki jih je treba zadovoljiti) in zdravstveno področje (identifikacija najboljšega načina nege, zlasti pri otrocih s posebnimi potrebami). Nadalje v okviru presoje, ali je za otroka primerna mednarodna posvojitev, Urad pretehta in ocenjuje sposobnost otroka, da se prilagodi drugačnemu kulturnemu in jezikovnemu okolju. Cilj te presoje in kasneje ujemanja otroka s prosilci je zagotovitev izpolnjevanja pravic in potreb otroka ter izboljšanje kakovosti njegovega življenja.

5 Izbira primernih prosilcev za otroka (*matching*)

5.1 Splošno

Na osnovi dokumentacije otroka in dokumentacije prosilcev Urad pripravi predloge za ujemanje otroka z izbranimi prosilci, t. i. *matching*. Predloge predloži v presojo Svetovalnemu odboru, ki izda priporočila glede vrstnega reda predlaganih posvojiteljev za konkretnega otroka. Svetovalni odbor med drugim izraža tudi svoja stališča

³⁸ Čl. 8, odst. 2 ZOSPVO.

³⁹ CANTWELL, Nigel: The Best Interest of the Child in Intercountry Adoption. 1st ed. Florence: UNICEF, 2014. ISBN 978-88-6522-025-2. 87 s. Dostopno tudi na: https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/unicef%20best%20interest%20document_web_re-supply.pdf.

⁴⁰ Na primer Splošni komentar št. 14 Odbora, ustanovljenega skladno s Konvencijo o otrokovih pravicah ali priročniki dobre prakse Haaške konvencije o mednarodnem zasebnem pravu.

v zvezi s konceptualnimi vprašanji in drugimi dejavnostmi na področju namestitve v nadomestni družini. Pri tem se ravna po Statutu Svetovalnega odbora in Poslovniku Svetovalnega odbora (objavljeno na spletni strani Urada⁴¹).

5.2 Postopek določanja ujemanja

Ujemanje (angl. *matching*) prosilcev s konkretnim otrokom opravlja psihološki oddelek. Izbira najprimernejših prosilcev za konkretnega otroka ne temelji na posebnih zahtevah, ne obstaja nikakršen vrstni red prosilcev in v vseh primerih se izbira med vsemi evidentiranimi prosilci. Cilj je izbrati najprimernejše prosilce za konkretnega otroka.

Postopek ujemanja se začne tedaj, ko je za otroka primerna oddaja v mednarodno posvojitev (t. i. psihosocialni vidik možnosti posvojitve). Naloga psihološkega oddelka je izbrati v večini primerov tri prosilce za vsakega otroka (ali sorojence), ki bi najverjetneje ustrezali njegovim osebnostnim značilnostim, potrebam in interesom.

Pred samo izbiro se psiholog Urada podrobno seznanj s celotnim spisom otroka (anamneza, socialna in zdravstvena poročila, tveganja, za katera obstaja sum, predvidena prognoza, definicija posebnih potreb otroka). Na osnovi teh informacij dobi celotno sliko pomembnih značilnosti in posebnosti ali specifičnih potreb otroka. S tem se definirajo upoštevne kompetence in osebni pogoji na strani potencialnih prosilcev, ki so pri ujemanju odločilnega pomena.

Če otrok že ima sorojenca, ki je bil posvojen v konkretno državo, potem Urad daje prednost oddaji v isto družino zaradi ohranjanja družinskih vezi. Če to ni mogoče, Urad izbere isto državo ali državo z istim ali podobnim jezikom oziroma upošteva geografsko bližino.

V samem postopku ujemanja se upoštevajo starševske kompetence, možnosti in omejitve prosilcev, njune osebne značilnosti in življenjski slog. Pri tem se upošteva tudi možnost namestitve biološkega sorojenca, variabilnost države porekla prosilcev itd.

Svetovalnemu odboru so predstavljeni otroci in prosilci. Svetovalni odbor nato poda priporočila glede vrstnega reda izbranih prosilcev.

5.3 Obvestilo o izbiri konkretnih prosilcev (*matching letter*) in formalnosti sprejemnega pisma

O opravljenem izboru Urad obvesti pristojni regionalni organ in osrednjemu organu ali pooblaščen organizaciji sprejemajoče države pošlje obvestilo o izbiri konkretnih prosilcev za posvojitev konkretnega otroka, t. i. *matching letter*.

Matching letter vsebuje:

- a) Vprašalnik za otroka – mednarodna posvojitev in morebitna druge zdravniške izvide otroka,
- b) psihološke izvide otroka,
- c) poročilo o socialnih razmerah otroka in njegove družine,
- d) razlog, na katerem temelji posvojitev otroka,
- e) fotografijo otroka, v utemeljenih primerih nosilec podatkov s posnetkom otroka,
- f) v nekaterih primerih tudi celovito izjavo psihologa Urada ali ponudbo za spletni ali telefonski pogovor, v katerem bodo prosilci lahko postavljali vprašanja.

Če so prosilci po tehtnem premisleku zainteresirani za srečanje z otrokom, morajo o slednjem nemudoma obvestiti Urad s pomočjo lastnoročno podpisanega izvirnika t. i. sprejemnega pisma, ki ga predložijo prek osrednjega organa ali pooblaščen organizacije, vendar ne kasneje kot 60 dni od prejema »*matching letterja*«.

⁴¹ <https://www.umpod.cz/osvojeni/dokumenty-ke-stazeni/>.

V upravičenih primerih lahko Urad ta rok podaljša (3. odst. 24. čl. in 26. čl. ZOSPOD).

Sprejemno pismo je lahko sestavljeno v češčini ali angleščini. Če je sprejemno pismo sestavljeno v drugem jeziku, kot je angleščina, je treba priložiti tudi overjen prevod v češčino (kopija overjenega prevoda ni sprejemljiva), razen če je bilo z osrednjim organom ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države dogovorjeno drugače. Pred prihodom prosilcev v ČR oziroma najkasneje na dan t. i. ničelnega srečanja, prejme Urad od osrednjega organa ali pooblaščen organizacije sprejemajoče države tudi izvirnik soglasja za nadaljevanje postopka (točka c 17. člena Haaške konvencije). Soglasje za nadaljevanje postopka je lahko sestavljeno v češčini ali angleščini. Če je soglasje za nadaljevanje postopka sestavljeno v drugem jeziku, kot je angleščina, je treba priložiti tudi overjen prevod v češčino (kopija overjenega prevoda ni sprejemljiva), razen če je bilo z osrednjim organom ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države dogovorjeno drugače.

6. Postopek seznanjanja prosilcev z otrokom

6.1 Splošno

To poglavje se posveča obdobju od vročitve sprejemnega pisma dalje, opisuje priprave na prihod prosilcev ter organiziranje obiska in komunikacijo z ustanovo, kjer je otrok nastanjen, ali z rejniki. Obravnava tudi določena vprašanja glede prihoda prosilcev v ČR, seznanjanje in navezovanje odnosa z otrokom vključno s podpornimi dejavnostmi Urada, vse do morebitnega skupnega odhoda z otrokom iz ČR.

Skupen čas bivanja prosilcev v ČR praviloma traja približno osem tednov. Rok za izdajo odločbe v postopku o oskrbi pred posvojitvijo, ki ga vodi Mestno sodišče v Brnu, ni zakonsko določen, zato Urad ne more ponuditi nikakršnega jamstva glede trajanja postopka.

6.2 Organizacija postopka interakcije med tujimi in domačimi partnerji

Potem ko Urad prejme sprejemno pismo, pravnik Urada določi datume srečanja v okviru interakcije v sodelovanju s psihologom Urada, ustanovo/rejnikom in spremljajočo organizacijo, organom socialnopravnega varstva otrok, zakonskim varuhom in tolmačem oz. tretjimi zainteresiranimi osebami. Vsakič se načrtujejo tri srečanja: ničelno (na Uradu, običajno en delovnik pred načrtovanim srečanjem z otrokom), prvo (poteka v ustanovi/na naslovu prebivališča rejnikov, praviloma naslednji delovni dan po ničelnem srečanju na Uradu) in drugo (poteka na kraju skupnega bivališča prosilcev in otroka, praviloma med 7. in 20. dnem bivanja prosilcev; otrok mora biti v celodnevni oskrbi prosilcev najmanj en cel dan pred srečanjem, vključno z nočnim spanjem).

Pravnik Urada zaprosi organ socialnopravnega varstva otrok, ki vodi spis z dokumentacijo otroka in/ali zakonskega varuha otroka, da se osebno seznanj s potekom interakcije v času drugega srečanja in nato Uradu in Mestnemu sodišču v Brnu pošlje svojo pisno oceno poteka navezovanja odnosa med otrokom in prosilcema v petih delovnih dneh od drugega srečanja.

Pravnik Urada prek osrednjega organa ali pooblaščen organizacije prosilcema priporoči primerne namestitve v kraju ustanove/prebivališča rejnikov in v Brnu, kamor se prosilci z otrokom praviloma preselijo po drugem srečanju. Pred rezervacijo nastanitve prosilci prek osrednjega organa ali pooblaščen organizacije predložijo naslov nastanitve v odobritev pravniku Urada.

Prosilci si na lastne stroške zagotovijo tolmača, čigar navzočnost je obvezna na ničelnem, prvem in drugem srečanju oziroma na naslednjih srečanjih, ki so glede na potek interakcije potrebna.

Če imajo prosilci že kakšnega biološkega ali posvojenega otroka, se mora ta v neprekinjenem obdobju najmanj treh tednov udeležiti interakcije.

Osrednji organ ali pooblaščen organizacija sta dolžna poslati posodobljeno dokazilo o nekaznovanosti prosilcev (ki ni starejše od treh mesecev), potrdilo o prihodkih, v primeru enega prosilca pa tudi potrdilo o osebnem stanju prosilca.

6.3 Sodelovanje z ustanovo ali rejniki za prehodno obdobje in spremno organizacijo

6.3.1 Izhodišča

Posredovanje pri mednarodni posvojitvi otroka iz ROPO se v primerjavi z namestitvijo otroka v institucionalni oskrbi razlikuje zlasti na področju spremljanja rejnikov, spremljanja prosilcev in morebitnih pričakovanih odzivov otroka. Pri otrocih, ki so v institucionalni oskrbi, običajno manjka zdrava navezanost na osebo, ki primarno skrbi zanj, pri otrocih pa se bolj ali manj izraža tovrstno pomanjkanje. Tako so otroci hvaležni za pozornost kogar koli novega in hitro sprejemajo nove osebe. Prilagajanje otroka, ki je nameščen v ROPO, je v procesu interakcije s prosilci za posvojitev na ozemlju ČR in po njihovem odhodu kvalitativno drugačno. Na začetku se otrok lahko bistveno bolj oklepa osebe, ki primarno skrbi zanj (rejniki/-ica), in tako lahko traja bistveno dlje, preden prosilci dobijo otroka v celodnevno oskrbo. Tudi kasneje mora otrok vedeti, da lahko ostane v stiku z osebo, ki je primarno skrbela zanj. V odvisnosti od starosti otroka se lahko pojavljajo izrazi domotožja ali ločitvene tesnobe. Po drugi strani pa je otrok navajen imeti trden odnos z nekom in nekemu zaupati. Močna čustvena vez z rejniki se tako postopoma prenaša na prosilca in otrok bistveno prej zgradi čustveno vez z bodočimi starši. Otroci iz ROPO zaradi individualne oskrbe v družini nimajo tako izrazitih (ali nobenih) izrazov pomanjkanja in so tako v primerjavi z otroki iz institucionalnega varstva veliko pogosteje sposobni ne samo navezati, temveč tudi ohranjati vezi. Razvoj otroka je pogosto na zelo dobri ravni, kar pomeni, da se njegov razvoj po odhodu v drugo državo uspešno nadaljuje. Celotna sprememba (privajanje drug na drugega) sicer traja nekoliko dlje in začetki so lahko težji, vendar je z dolgoročnega vidika na novo vzpostavljen odnos s prosilcema globlji in izrazito manj zaznamovan s pomanjkanjem. Tudi izgrajevanje identitete otroka je v nadaljevanju veliko lažje, če jo bodoči posvojitelji navežejo npr. na knjigo ali škatlo življenja otroka, ki jo rejnik priskrbi družini.

6.3.2 Sodelovanje z ustanovo

Sodelovanje z ustanovo, kjer je otrok nastanjen (otroški center, oskrbni dom, center za nego dojenčkov, ustanova za otroke, ki potrebujejo takojšnjo pomoč), je bistvena za uspešen potek procesa seznanjanja prosilcev z otrokom. Temeljnega pomena so zlasti fleksibilna komunikacija, medsebojno podrobno obveščanje o poteku procesa, podpora prosilcev in otroka v celotnem procesu in opazovanje ključnih znakov, ki bi lahko vodili v zaplete. Zaposleni v ustanovi so tisti, ki otroka najboljše poznajo in vedo, kako se odziva in kaj je od njega mogoče pričakovati, zato je njihova vloga pri ocenjevanju procesa interakcije nenadomestljiva.

Ko Urad začne sodelovati z novo ustanovo, pride na prvo interakcijo ne samo psiholog Urada, temveč tudi pravnik Urada, ki lahko odgovori na vsa vprašanja odgovornih oseb, ki se tičejo mednarodne posvojitve.

6.3.3 Sodelovanje z rejniki za prehodno obdobje

Pri mednarodnih posvojitvah otroka iz ROPO so zahteve za prosilce za posvojitev znatno višje kot pri posvojitvah otroka iz institucionalne oskrbe. Med postopkom se je treba z zadevnimi osebami o teh zahtevah pogovoriti in jih podpirati. Razumevanje, toleranca in sodelovanje s strani

prosilcev in rejnikov je zaželena ter je v pomoč v času celotnega intenzivnega procesa premestitve otroka. V pomoč je lahko zavedanje, da so rejniki otroku v prehodnem kriznem obdobju zagotovili ne le materialne pogoje in stabilnost, temveč tudi individualno skrb in odnose. V vsakem primeru zagotavlja pri posvojitvah iz ROPO prvi stik Urada z rejniki in ključnim predstavnikom spremljajoče organizacije psiholog, ki nato spremlja prosilce in otroka.

Pravnik Urada ustanovi ali rejnikom ter spremljajoči organizaciji dovolj zgodaj pred prihodom prosilcev pošlje:

- a) termin in čas prvega in (predvidoma) drugega srečanja, na katerega pridejo v ustanovo ali k rejnikom prosilca in psiholog Urada;
- b) informacijski material za ustanovo, rejnike in spremljajoče organizacije,
- c) značilnosti prosilcev in njihove fotografije⁴²,
- d) spletno povezavo na pravljico v maternem jeziku prosilcev za otroka (morebiti tudi glasbo).

Ustanovo in rejnike se obvesti o pravici in dolžnosti Urada, da vodi in koordinira kompleksen postopek mednarodne posvojitve, in to tako s pravnega kot tudi s psihološkega vidika (potrebe otroka). Ustanova ali rejniki predstavljajo za Urad glavnega in nepogrešljivega partnerja na tem področju.

Če navezovanje odnosa med prosilci in otrokom poteka brez težav, zaposleni Urada v proces ne skušajo posegati in le ostajajo v rednem stiku z vsemi udeleženci, ostajajo obveščeni in nudijo oporno točko ter trden okvir. V primeru težav ali zapletov se zaposleni Urada vključijo v proces, nudijo svetovanje, skupaj z ustanovo/rejniki in spremljajočo organizacijo načrtujejo, ponujajo alternativne rešitve ter lahko tudi predlagajo podaljšanje bivanja prosilcev ali spremembe v procesu interakcije v interesu varnega prilagajanja in navezovanja odnosa med otrokom in prosilci.

6.4 Priprava otroka na prihod prosilcev

Priprava otroka na prihod prosilcev sodi v pristojnost zaposlenih ustanove ali rejnikov, ki otroka dobro poznajo in so z njim v nenehnem stiku. Pravočasna in zadostna priprava otroka na prihod obiskovalcev pomembno vpliva na potek interakcije, seznanjanja in morebitnega navezovanja odnosa med otrokom in posvojitelji. V pripravo šoloobveznega otroka je vključen tudi psiholog Urada, ki nato otroka lahko spremlja vse do odhoda iz ČR, če je to potrebno.

Psiholog Urada nudi zaposlenim ustanove ali rejnikom svetovanje, kako pripraviti otroka, in tudi v zvezi z drugimi vprašanji med celotnim procesom režima privajanja na sobivanje otroka in prosilcev. Posebno vlogo ima psiholog Urada zlasti v primeru zapletov, ki bi se pojavili med interakcijo.

Cilji priprave otroka na prihod prosilcev so zlasti v tem, da se otroku pomaga:

- a) prenesti nekaj neznanega v nekaj, kar je znano;
- b) določiti pričakovanja in bolje obvladati negotovost,
- c) olajšati navezovanje stikov, prenesti odnos z osebami, ki so zanj varne, na nove osebe.

⁴² Slike, povezave, pravljice in druga pripravljalna gradiva naj ne vsebujejo besed, kot so: »mama, oče, starši, tvoja soba« itd. Pripravljalna gradiva morajo vselej upoštevati možnost, da interakcija med prosilci in otrokom ne bo uspešna. Takšna gradiva bi situacijo za otroka v nadaljevanju dodatno otežila.

Oddelek psihologov Urada je pripravil pisna priporočila za pripravo otrok, in sicer splošna ter tudi specifična za mlajše otroke (štiri do pet let) in starejše otroke (več kot pet let), ki jih je mogoče poslati ustanovi ali rejnikom oziroma se o pripravi posvetovati.

6.5 Ničelno srečanje – obveščanje prosilcev po prihodu v ČR

T. i. ničelno srečanje predstavlja prvo srečanje prosilcev z Uradom. Pristojna pravnik in psiholog Urada, ki ostajata kontaktni osebi ves čas trajanja bivanja v ČR, prosilce seznanita s problematiko interakcije in drugih korakov. Srečanje poteka v sejni sobi Urada v Brnu in traja približno 2 do 2,5 uri, vselej ob prisotnosti tolmača. Cilj je izčrpno obveščanje prosilcev o:

- a) celotnem pravnem procesu na ozemlju ČR in korakih, ki jih morata prosilca narediti,
- b) poteku bivanja v ČR,
- c) otroku, njegovi preteklosti, trenutnem stanju in pripravi na srečanje s prosilci,
- d) ponudbi in možnostih Urada (svetovanje, posredovanje) in pogojih sodelovanja.

Ničelnega srečanja se udeležita oba prosilca, če imata otroke, so navzoči tudi otroci (na voljo je primeren prostor, kjer se otroci lahko igrajo), pravnik Urada v prvem delu srečanja in psiholog Urada v drugem delu srečanja.

Prosilca predložita odgovornemu pravniku Urada izvornika svežih izpisov iz kazenske evidence in izvornika svežih potrdil o prihodkih skupaj z izvornikom prevoda v češki jezik, po potrebi pa tudi izvornik sprejemnega pisma in izvornik soglasja za nadaljevanje postopka skupaj s prevodom v češki jezik, če ti dokumenti Uradu niso bili poslani že prej. Prosilca v navzočnosti pravnika Urada podpišeta predlog za oddajo otroka v oskrbo pred posvojitvijo vključno z obveznimi prilogami. Nato prosilca samostojno vložita predlog za oddajo otroka v oskrbo pred posvojitvijo na Mestno sodišče v Brnu.

Psiholog Urada prosilcema ponovno predstavi anamnezo in osnovne informacije o otroku. Posreduje jima sveže informacije o otroku in pripravah ter nakaže, kako približno bodo potekali prvo in drugo srečanje in vmesno obdobje oz. potek režima privajanja. S prosilcema vzpostavi redno komunikacijo, in sicer so v stiku vsake tri dni od prvega srečanja z otrokom.

O komunikaciji s prosilcema pravnik in psiholog Urada redno obveščata drug drugega.

Pravnik Urada pripravi zapisnik o poteku ničelnega srečanja, v katerem na kratko povzame vsebino srečanja, vključno z minimalnim rokom trajanja postopka in tako tudi trajanjem bivanja prosilcev v ČR. Potem ko tolmač zapisnik prevede, ga vsi udeleženci podpišejo. Na ničelnem srečanju pravnik Urada prosilcema izroči tudi Potrdilo o poteku postopka urejanja mednarodne posvojitve (priloga št. 11, del A za otroke iz institucionalnega varstva, del B za otroke iz ROPO), kjer so navedeni kontaktni podatki pravnika Urada in psihologa Urada.

V izjemnih primerih lahko ničelno srečanje poteka isti dan in na istem kraju kot prvo srečanje.

6.6 Prvo srečanje (srečanje prosilcev z otrokom)

Prvo srečanje prosilcev z otrokom običajno poteka naslednji dan po ničelnem srečanju. Gre za prvi obisk ustanove ali rejnikov in osebno srečanje prosilcev z otrokom. Cilji prvega srečanja so:

- a) da prosilci pridobijo podrobne informacije o otroku neposredno od oseb, ki skrbijo zanj (značaj otroka, posebnosti, dnevni režim, pomisleki itd.);
- b) vodeno prvo seznanjanje prosilcev z otrokom;
- c) načrtovanje nadaljnjega seznanjanja prosilcev z otrokom ter postopno prevzemanje otroka v oskrbo s strani prosilcev;
- d) ocena prvega srečanja prosilcev z otrokom.

Prvo srečanje je sestavljeno iz treh delov:

1. Srečanje z osebjem ustanove ali pogovor o otroku z rejniki (približno pol ure do eno uro)

Srečanja se udeležijo tolmač, strokovno osebje ustanove (socialna delavka, psiholog, zdravnik, vzgojiteljica) ali rejniki (oziroma drugi člani gospodinjstva) in predstavnik spremljajoče organizacije, psiholog Urada in prosilca ter morebiti njihovi biološki ali prej posvojeni otroci (če to ni primerno, se dogovori druga možnost), izjemoma pa tudi pravnik Urada. Osebje ustanove ali rejniki posredujejo informacije o otroku, prosilca imata pravico podrobno spraševati. Če je otrok v oskrbi pri rejnikih in obiskuje specialista – zdravnika, psihologa, je v tem trenutku mogoče govoriti tudi o aktualnih izvidih (tolmač zagotovi prevod) ali se dogovoriti za skupen obisk konkretnega zdravnika (rejnik s prosilcema, po potrebi s tolmačem). Tega dela se otrok ne udeleži (v primeru ROPO se zagotovi varstvo s strani druge osebe, kot pa rejnikov).

2. Seznanjanje otroka s prosilcema (približno eno do dve uri)

Seznanjanja z otrokom se udeležijo otrok, predstavnik osebja ustanove (npr. medicinska sestra ali vzgojiteljica, psiholog) ali rejniki skupaj s predstavnikom spremljajoče organizacije, prosilca (morebiti z otroki), tolmač, psiholog Urada, izjemoma tudi pravnik Urada. Prosilce se na ničelnem srečanju opozori, da če je otrok nameščen v institucionalnem varstvu, bodo morda na prvem srečanju prosilcev z otrokom navzoči tudi drugi otroci iz družinske skupine.

3. Ovrednotenje seznanjanja in oblikovanje načrtov za nadaljevanje (približno pol ure)

Po zaključku prvega srečanja prosilcev z otrokom sledi izmenjava vtisov in ovrednotenje s prosilcema; če imata prosilca lastne ali posvojene otroke, velja upoštevati tudi njihovo mnenje. Sledi načrtovanje nadaljnjega srečevanja prosilcev z otrokom, organizacijsko usklajevanje in izmenjava podatkov za stik z zaposlenimi ustanove ali rejniki za prehodno obdobje. Rezultat je okvirni načrt za nadaljnje srečevanje prosilcev z otrokom, s katerim se vsi strinjajo. Če otrok obiskuje osnovno šolo, bo v času interakcije redno obiskovanje osnovne šole prekinjeno (o tem se dogovori Urad z zakonskim varuhom otroka, osebjem ustanove/rejniki, prosilcema in z otrokom).

Psiholog Urada in odgovorna oseba ustanove oz. rejniki ter spremljajoča organizacija pripravijo poročila o poteku prvega srečanja, ki bodo predstavljala podlago za odločanje Mestnega sodišča v Brnu.

6.7 Postopek med srečanji

Zajema obdobje med prvim in drugim srečanjem oz. med drugim in tretjim srečanjem ter čas do odhoda prosilcev iz ČR. Cilj je nadaljnje seznanjanje otroka s prosilcema, postopno poglobljanje nastajajočega odnosa, prevzem otroka v oskrbo, ki je odvisen od odziva in potreb otroka in prosilcev, vse do popolne izročitve otroka v celodnevno oskrbo bodočih posvojiteljev, njihovo skupno bivanje v ČR do odhoda. V tem obdobju ravno tako velja, da sta pravnik in psiholog Urada v stiku s prosilcema in sta jima na voljo, če bi to potrebovala. Nudita fleksibilno svetovanje, konzultacije, sta v stiku z

ustanovo ali rejniki in spremljajočo organizacijo, zakonskim varuhom, organom socialnopravnega varstva otrok, sodiščem, tolmačem. Če je otrok šoloobvezne starosti, psiholog nudi redne konzultacije tudi otroku (po telefonu, Skypu ali osebno).

6.8 Drugo srečanje (skupno sprotno ovrednotenje)

Drugo srečanje običajno poteka med 7. in 14. dnem (pri otrocih v institucionalni oskrbi) ali med 8. in 20. dnem (pri otrocih v ROPO) od prvega srečanja, vedno v času, ko je otrok v celodnevem varstvu pri prosilcih (najprej po prvi skupni noči). Poteka v prostoru, kjer sta prosilca nastanjena in si ga vnaprej zagotovita, in sicer v mestu, kjer se nahaja ustanova ali kjer prebivajo rejniki oz. v bližnji okolici. Navzoči so prosilca oz. njuni otroci, tolmač, psiholog Urada, predstavnik krajevno pristojnega organa socialnopravnega varstva otrok in zakonski varuh otroka, po potrebi predstavnik ustanove ali rejniki s predstavnikom spremljajoče organizacije, po potrebi pravnik Urada in vedno tudi otrok, katerega se interakcija tiče. Cilji drugega srečanja so:

- a) večdisciplinarno ovrednotenje poteka seznanjanja z otrokom;
- b) medsebojno obveščanje prosilcev, krajevno pristojnega organa socialnopravnega varstva otrok in zakonskega varuha;
- c) svetovanje prosilcema (v zvezi z vzgojnimi in drugimi vprašanji);
- d) obveščanje otroka o nadaljnjem poteku dogodkov, načrtovanje poslavljanja otroka.

O drugem srečanju poročajo krajevno pristojen organ socialnopravnega varstva otrok, zakonski varuh, psiholog Urada, po potrebi tudi rejniki in spremljajoča organizacija, ki povzamejo potek drugega srečanja, poročila pa služijo kot podlaga za odločanje Mestnega sodišča v Brnu. Del ocene poteka drugega srečanja, ki jo pripravi zakonski varuh, je tudi izjava glede primernosti oddaje otroka v oskrbo bodočih posvojiteljev pred posvojitvijo.

Če pride do soglasja glede nadaljevanja interakcije, Urad izda Soglasje za nadaljevanje postopka skladno s točko c) 17. člena Haaške konvencije (priloga št. 6), ki ga pošlje osrednjemu organu ali pooblašteni organizaciji sprejemajoče države.

Po drugem srečanju se prosilca preselita v Brno. Pravnik Urada v sodelovanju s prosilcema vloži predlog za izdajo potne listine za otroka na občinskem uradu v Brnu. Po potrebi se prosilca lahko sestane s psihologi ali pravniki Urada, po potrebi se jima nudi pomoč pri zagotavljanju zdravstvene nege otroka. Zaradi otroka in postopka privajanja je nujno, da bo nastanitev primerna zanj, da bo stabilna in vmes ne bo prihajalo do sprememb. Zato je zaželeno, da pride pred rezerviranjem nastanitve do posveta s pravnikom Urada.

6.9 Urejanje potne listine za otroka

Če je interakcija do tega trenutka potekala brez težav in prosilca nameravata prevzeti otroka v oskrbo z namenom kasnejše posvojitve, je nujno urejanje otrokove potne listine.

Zahteva za izdajo potne listine je brezplačna in se vloži pri občinskem uradu v Brnu, za njeno urejanje pa je nujna osebna navzočnost otroka.

Po preselitvi prosilcev z otrokom v Brno, pravnik Urada vloži zahtevo za izdajo potne listine za otroka.

Veljavnost potne listine za otroka znaša pet let, če je otroka na fotografiji mogoče identificirati. Potna listina izgubi veljavnost tudi s pravnomočnostjo odločitve o posvojitvi. Potno listino prosilca prevzameta od pravnika Urada ob zaključku celotnega procesa interakcije na osebni srečanju.

prosilcev na mestnem uradu Brno, kjer hkrati prevzameta tudi pravnomočno odločbo o oddaji otroka v oskrbo pred posvojitvijo.

6.10 Tretje srečanje (priprava na odhod)

Tretje srečanje praviloma poteka v primerih, ko je otrok starejši od pet let ali na osnovi dogovora prosilcev z osebjem Urada. Običajno poteka v Brnu v obdobju med zahtevo za urejanje potne listine in odhodom iz ČR. Najpogosteje poteka v prostorih Urada (otroška soba) ali drugem prostoru, ki je primeren za otroke. Navzoči so prosilca, njuni otroci in otrok, ki sta ga prevzela v celodnevno varstvo, psiholog, po potrebi pravnik Urada. Tolmača se po potrebi dogovori prek telefona.

Cilj tretjega srečanja je:

- a) ovrednotenje navezovanja odnosa med otrokom in prosilcema ali njunimi otroki;
- b) svetovanje prosilcema (v zvezi z vzgojnimi in drugimi vprašanji);
- c) ugotavljanje mnenja in doživljanja otroka, njegova priprava za selitev v nov dom (obveščanje otroka o nadaljnjem poteku);
- d) prosilca dobita priporočila glede obdobja prilagajanja po prihodu otroka domov in glede obravnavanja otrokove preteklosti.

Ključnega pomena na tretjem srečanju so osebno srečanje in delo z otrokom, ugotavljanje njegovega mnenja in želja ter obveščanje o nadaljnjem poteku dogodkov, in to na način, ki je primeren zanj.

7 Zapleti pri navezovanju odnosa med otrokom in prosilcem

Če pride med interakcijo do zapletov, morajo ustanova ali rejniki ali spremljajoča organizacija, tolmač ali prosilca o tem nemudoma obvestiti odgovornega psihologa Urada, ki obvesti pravnika Urada in skupaj z njim ugotovi potrebne informacije in oceni nadaljnje korake. V nadaljevanju so nakazani morebitni ukrepi, ki jih je mogoče uporabiti v primeru zapletov, vključno z zadnjo možnostjo, ki je prekinitev celotnega procesa urejanja mednarodne posvojitve izbranega otroka (bodisi s strani prosilcev ali Urada).

Za ugotavljanje in reševanje kakršnih koli zapletov sta odločilnega pomena odprta komunikacija in medsebojno zaupanje. Pomembno je, da bo komunikacija med tolmačem, prosilcema, ustanovo/rejniki in spremljajočo organizacijo ter psihologom časovno prilagodljiva, odprta in konstruktivna. Sprotno medsebojno zagotavljanje informacij predstavlja osnovni steber reševanja kakršnih koli težav (pri komunikaciji in usklajevanju z otrokom, dvomih prosilcev glede prevzema otroka, težavah prosilcev pri komunikaciji z ustanovo ali rejnikom za prehodno obdobje in drugo).

V primeru zapletov pri navezovanju odnosa v postopek poseže psiholog Urada, zagotovi čim več informacij, ovrednoti situacijo, nudi osebne konzultacije in podporno spremstvo. V nekaterih primerih lahko zagotovi zunanje psihološko svetovanje in komunikacijo s strokovnjaki v sprejemajoči državi. Zaplete je treba obravnavati v okviru psihološkega oddelka in oddelka za posvojitve, po potrebi se skliče večdisciplinarno srečanje. Psiholog lahko priporoči podaljšanje bivanja prosilcev v kraju ustanove/stanovanja rejnikov.

Če so predlagani kateri od omenjenih posegov, psiholog in pravnik urada v petih do desetih dneh ocenita njihovo učinkovitost na osnovi komunikacije z vsemi udeleženci ali preverjanja na kraju samem. Psiholog ugotavlja tudi mnenje otroka.

O posegih in resnih zapletih, ki posegajo v običajno trajanje procesa prevzema otroka v oskrbo pred posvojitvijo, pravnik Urada po posvetu s psihologom Urada obvesti krajevno

pristojni organ socialnopravnega varstva otrok, zakonskega varuha otroka in sodišče, ki odloča v zadevi oddaje otroka.

V primeru zapletov v procesu interakcije ali ustavitve procesa urejanja mednarodne posvojitve se ravna v skladu z maksimalnim upoštevanjem potreb otroka oziroma družine prosilcev.

8 Predčasna prekinitev procesa urejanja mednarodne posvojitve

Predčasna prekinitev celotnega procesa urejanja mednarodne posvojitve otroka zaradi neuspešnega navezovanja medsebojnega odnosa je izredna situacija, ki je zelo težka za vse udeležene strani, vendar lahko z dolgoročnega vidika predstavlja najboljšo rešitev tako za otroka, kot tudi za posvojitelja. Do prekinitve pri navezovanju odnosa pride na osnovi:

1. **Odločitve prosilcev**, ki po skrbnem premisleku o vseh možnih rešitvah prideta do zaključka, da nadaljevanje postopka urejanja mednarodne posvojitve danega otroka ni primerno. Kot primer lahko navedemo naslednje razloge:
 - a) nista sposobna prevzeti popolne skrbi za otroka, ne zmoreta obvladovati njegovega izražanja;
 - b) primanjkuje jima energije, virov, situacija je zahtevnejša, kot sta pričakovala;
 - c) ne moreta zgraditi odnosa z otrokom;
 - d) sta pod vplivom strahu, tesnobe ali drugih negativnih čustev;
 - e) nekompatibilna družinska razmerja (npr. odziv enega od staršev ali otroka, ki je že v družini itd.);
 - f) nepričakovana akutna sprememba v družinskem sistemu.

V primeru, ko prosilca Urad pisno obvestita, da otroka nimata namena prevzeti v oskrbo, se jima priporoči umik predloga za oddajo otroka v oskrbo pred posvojitvijo, ki sta ga pred tem vložila na Mestno sodišče v Brnu.

2. **Odločitve Urada**, če po skrbnem premisleku o vseh možnostih in izčrpanju vseh intervencijskih ukrepov še naprej kaže, da nadaljevanje postopka urejanja mednarodne posvojitve ni v otrokovem najboljšem interesu. Kot primer lahko navedemo naslednje razloge:
 - a) navezovanje odnosa med otrokom in prosilcema, ki bi bil v obojestransko korist, ni bilo uspešno;
 - b) otrok se na dolgi rok in razmeroma stabilno negativno opredeljuje do prosilcev v takšni meri, ki ne ustreza spremembi okolja in osebe, ki skrbi zanj;
 - c) nekompatibilna družinska razmerja (npr. odziv enega od staršev ali otroka, ki je že v družini itd.);
 - d) prosilca sta pod vplivom strahu, ali jima bo uspelo obvladati situacijo, se bojita otroka, sta povsem izčrpana itd.;
 - e) prosilca nimata dovolj starševskih kompetenc, ki jih otrok potrebuje (postavljanje meja, prijazen pristop, ustrezni načini za usmerjanje otroka itd.).

Končno odločitev o prekinitvi interakcije sprejme psiholog po posvetu s pravnikom Urada in nato obvesti vodstvo Urada.

Dejanski zaključek procesa urejanja mednarodne posvojitve se nato izvede tako, da prosilca na osnovi medsebojnega dogovora umakneta predlog za oddajo otroka v oskrbo pred posvojitvijo (pravnik Urada jima je na voljo in jima pomaga sestaviti predlog za umik). V primeru, da

so mnenja urada in prosilcev glede ustavitve procesa urejanja mednarodne posvojitve različna in prosilca kljub priporočilom Urada nista pripravljena umakniti predloga, Urad varuha otroka zaprosi, naj poda svoje stališče v zadevi in ga pošlje Mestnemu sodišču v Brnu. Sočasno s tem Urad Mestnemu sodišču v Brnu pošlje tudi svoje stališče, v katerem priporoča zavrnitev predloga.

Poleg sodišča je treba obvestiti tudi organ socialnopravnega varstva otrok in zakonskega varuha otroka ter osrednji organ/pooblaščen organizacijo. Takoj po odločitvi o prekinitvi postopka urejanja mednarodne posvojitve je naloga psihologa Urada, da poskrbi za psihično stanje otroka in zagotovi zmanjšanje morebitne retravmatizacije ter poskrbi za psihično stanje prosilcev in se z njimi po potrebi dogovori za nadaljnje sodelovanje.

Za zaključek psiholog in pravnik Urada pripravita podobno poročilo o celotnem postopku, ki bo del spisa otroka in prosilcev.

9 Sodni postopek v zvezi z oddajo otroka v oskrbo pred posvojitvijo

Za postopek v zvezi z oddajo otroka v oskrbo pred mednarodno posvojitvijo je krajevno pristojno sodišče glede na sedež Urada (2. odst. 428. člena Zakona št. 292/2013 Sb. o posebnih sodnih postopkih, kakor ga spreminjajo kasnejši predpisi (Zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních), torej Mestno sodišče v Brnu. Predlog za oddajo otroka v oskrbo pred posvojitvijo prosilca vložita na Mestno sodišče v Brnu, in sicer takoj po svojem prvem obisku na sedežu Urada, torej po ničelnem srečanju.

Prosilca lahko z otrokom zapustita ČR šele takrat, ko prejmeta odločitev Mestnega sodišča v Brnu o oddaji otroka v oskrbo pred posvojitvijo z navedeno klavzulo pravnomočnosti in potno listino otroka.

10 Odhod prosilcev po prevzemu otroka v oskrbo pred posvojitvijo

Po izdani sodni odločbi o oddaji otroka v oskrbo pred posvojitvijo in pred odhodom v tujino prejmeta prosilca od pravnika Urada izvornik rojstnega lista otroka ali njegovo overjeno kopijo in potno listino otroka. Predaja navedenih dokumentov se zabeleži v zapisnik o predaji, ki ga podpišejo pravnik Urada in prosilca.

Bodoča posvojitelja ob odhodu otroka iz ustanove ali ob odhodu otroka iz rejniške družine prejmeta:

1. zdravniško spričevalo otroka (odpustno, povzemajoče poročilo pediatra, izvide zdravnikov specialistov),
2. kartico zdravstvenega zavarovanja otroka,
3. izkaznico o cepljenju otroka, ki vsebuje pregled opravljenega cepljenja.

Potem ko bodoča posvojitelja prevzameta otroka, pošlje Urad osrednjemu organu ali pooblaščen organizaciji sprejemajoče države:

1. potrdilo o oddaji otroka v oskrbo pred posvojitvijo (20. člen Haaške konvencije),
2. anonimizirano kopijo dokumenta, na osnovi katerega je za otroka primerna oddaja v posvojitvev (na zahtevo).

Vse stroške, povezane s tolmačenjem v teku celotne interakcije in prevodi vseh potrebnih dokumentov, krijeta prosilca.

11 Medsebojno obveščanje o poteku posvojitve in ukrepi, ki se sprejmejo po njenem zaključku

Po oddaji otroka v oskrbo pred posvojitvijo so osrednji organi ali pooblaščen organizacije sprejemajoče države dolžni pošiljati Uradu poročila o stanju otroka v družini, ki jih pripravi ustrezn socialni urad ali pooblaščen organizacija sprejemajoče države (razvojno poročilo v skladu z 20. členom Haaške konvencije). Za ta namen pooblaščen oseba v sprejemajoči državi obišče družino in opravi preiskavo. Urad daje prednost preiskavam, ki potekajo v otrokovem naravnem okolju, ne pa na sedežu urada ali organizacije. Pooblaščen oseba pripravi poročilo o izsledkih preiskave, ki mu je treba priložiti svež zdravniški izvid, poročilo iz predšolske ali šolske ustanove in fotografijo otroka ter fotografijo otroka skupaj z ostalimi člani družine. Formalne sestavine razvojnega poročila vključno s seznamom prilog so navedene v prilogi št. 9. Razvojna poročila, ki ne izpolnjujejo vseh formalnih pogojev in niso pripravljena s strani pooblaščen osebe, za Urad niso sprejemljiva in kot takšna ne morejo služiti kot podlaga za odločitev Urada o soglasju s posvojitvijo. Morebitna poročila o situaciji v družini, ki jih pripravita prosilca, Urad upošteva zgolj kot dopolnitev razvojnega poročila, ki ga pripravi pooblaščen oseba, vendar sama po sebi ne morejo nadomestiti predpisanih razvojnih poročil. Najprej je treba Uradu pošiljati poročila v naslednjih časovnih intervalih:

1. po 1 mesecu bivanja v sprejemajoči državi,
2. po 3 mesecih bivanja v sprejemajoči državi,
3. po 6 mesecih bivanja v sprejemajoči državi,
4. po 12 mesecih bivanja v sprejemajoči državi,
5. po 24 mesecih bivanja v sprejemajoči državi.

Potem ko urad prejme poročilo št. 5, je treba Uradu pošiljati ustrezna poročila gleda na otrokovo starost. Če se intervali pošiljanja razvojnega poročila prekrivajo s kronološko starostjo otroka (v razponu šestih mesecev), potem se pošilja le eno poročilo. Če otrok npr. v enem letu doseže starost 7 let in hkrati dopolni prvih 24 mesecev v družini, potem se pošlje zgolj eno razvojno poročilo. Naslednja razvojna poročila je treba pošiljati v naslednjem vrstnem redu:

6. v 7. letu starosti otroka,
7. v 11. letu starosti otroka,
8. v 14. letu starosti otroka,
9. v 18. letu starosti otroka.

Končno število poročil je tako odvisno od starosti otroka. Starejši kot je otrok, manj razvojnih poročil bo treba pošiljati.

Poročil št. 8 in 9 se ne zahteva, če njihovo pripravo onemogočajo pravni predpisi sprejemajoče države, zlasti ob upoštevanju varstva zasebnosti posvojenega otroka. V tem primeru osrednji organ ali pooblaščen organizacija pošlje obrazloženo izjavo v zvezi z manjkajočima poročiloma 8 in 9.

V primeru prevzema skupine sorojencev (bodisi hkrati bodisi postopoma) se pošiljanje razvojnih poročil združi in se poročila pošilja glede na starost najmlajšega posvojenega otroka. Pri starejših otrocih se tako lahko zgodi, da bo poslanih manj kot devet poročil. Takšna povezana razvojna poročila vedno v celoti obravnavajo vse otroke.

Priloge razvojnih poročil – zdravniški izvid, poročilo iz šolske ustanove in slikovno dokumentacijo podrobneje ureja priloga št. 9.

Če ni dogovorjeno drugače, je za pošiljanje poročil pristojen osrednji organ ali pooblaščen organizacija sprejemajoče države. Poročila morajo biti sestavljena v češkem jeziku (izvirnik prevoda). V primeru, da poročila niso v češkem jeziku, je treba predložiti izvirnik ali overjeno kopijo izvirnika dokumenta ter izvirnik overjenega prevoda v češki jezik, razen če ni z osrednjim organom ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države dogovorjeno drugače.

Če sprejemajoča država v okviru preiskave ugotovi, da namestitev otroka v oskrbo pred posvojitvijo ni v najboljšem interesu otroka, mora osrednji organ ali pooblaščen organizacija sprejemajoče države nemudoma obvestiti Urad in sprejeti ukrepe, ki so nujni za zaščito otroka (21. člen Haaške konvencije).

Po šestih mesecih od namestitve otroka v sprejemajoči državi in po predložitvi treh poročil lahko osebi, ki sta otroka prevzeli v oskrbo pred posvojitvijo, Uradu pošljeta predlog za izdajo odločitve o soglasju z mednarodno posvojitvijo otroka (čl. 35, odst. 2, točka i) ZOSPOD). Izvirnik predloga v češkem jeziku, ki ga lastnoročno podpišeta oba bodoča posvojitelja, se vlaga preko pristojnega osrednjega organa ali pooblaščen organizacije sprejemajoče države (priloga št. 7). O prejemu predloga pravnik Urada obvesti osrednji organ ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države. Urad sprejme odločitev o soglasju, če so izpolnjeni pogoji, ki morajo biti po češkem pravu izpolnjeni za posvojitvev mladoletnega otroka, in če iz poslanih poročil o razvoju otroka izhaja, da je posvojitvev mladoletnega otroka s strani prosilcev v njegovem najboljšem interesu.

Za pošiljanje odločitve o soglasju s strani Urada je predvidena osebna vročitev. Če bi bila takšna vročitev dokumenta neuspešna, Urad prosilcema določi skrbnika v skladu s točko d) 2. odst. 32. člena Upravnega reda, ki mu vroči dokument namesto prosilcema. Urad obvesti osrednji organ ali pooblaščen organizacijo sprejemajoče države o izdani odločbi in njeni vsebini.

Ko je mednarodna posvojitvev zaključena, sprejemajoča država državo porekla o tem obvesti tako, da Uradu pošlje izvirnik dokumenta v skladu s 23. členom Haaške konvencije, s čimer se potrди, da je posvojitvev potekala v skladu s Haaško konvencijo (priloga št. 8). O mednarodni posvojitvi otroka je pravnik Urada dolžan obvestiti vse subjekte, ki so navedeni v 9. odst. 25. člena ZOSPOD. Če pristojni organ socialnopravnega varstva otrok in zakonski varuh nista ista institucija, mora biti obveščen tudi zakonski varuh.

Posvojitelja pošljeta Uradu naslednjo dokumentacijo mladoletnega otroka:

- a) izvirnik rojstnega lista z imenom otroka pred posvojitvijo,
- b) potno listino s prejšnjim imenom otroka,
- c) kartico zdravstvenega zavarovanja s prejšnjim imenom otroka.

12 Pregled prilog

Sestavni del teh metodoloških priporočil so osnutki oziroma pravila, ki določajo vsebino prilog:

1. Vloga za uvrstitev v evidenco
2. A. Priporočen okvir za presojo prosilcev s psihološkega vidika
B. Priporočen okvir za presojo prosilcev s socialnega vidika
3. A. Vprašalnik o oceni zdravstvenega stanja prosilcev, ki ga izpolni zdravnik
B. Vprašalnik o oceni zdravstvenega stanja prosilcev, ki ga izpolnita prosilca
4. Soglasje za izvajanje pregledov otroka v časovnih intervalih, ki jih določi Urad
5. Vprašalnik, namenjen prosilcem za posvojitvev otroka

6. Soglasje za nadaljevanje postopka
7. Predlog za izdajo odločitve o soglasju s posvojitvijo mladoletnega otroka s strani bodočih posvojiteljev
8. Potrdilo o posvojitvi
9. Priporočen okvir za pripravo razvojnega poročila
10. Vloga za izbris iz evidence
11. A. Potrdilo o poteku postopka mednarodne posvojitve za otroke iz institucionalnega varstva
- B. A. Potrdilo o poteku postopka mednarodne posvojitve za otroke iz ROPO

JUDr. Ing. Zdeněk K a p i t á n, Ph.D., I. r.
Direktor in vodja službe urada